

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 26 febr. 1900, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels förslag till ändring i ut-
sökningens bestämmelser i fråga om meddelande af
underrättelse angående utmätning, dels sådan ändring i
samma lag, att utmätning äfven i enskilda utsokningsmål
må kunna utföras af fjerdingsman.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 83, hvilken för förberedande behandling blifvit till lagutskottet hänvisad, anför herr *J. A. Sjö*:

»I en af mig till sistlidet års Riksdag ingifven motion föreslogs, »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta omarbete utsokningslagen af den 10 augusti 1877 på så sätt, att den i 59 och 60 §§ förenämnda lag föreskrifna underrättelse antingen afskaffades eller genom posten meddelades.» Min motion afstyrktes af lagutskottet, afslogs i Första Kammaren, men bifölls af Andra Kammaren.

Såsom motiv för förslaget anfördes:

»Uti utsokningslagens 4 kap. 59 och 60 §§ är föreskrifvet, att, före utmätning af egendom efter utslag, utmätningssman skall för visst fall lemna gäldenär underrättelse derom, att utmätning för fordran är sökt. Enligt detta stadgande förfar utmätningssman vid fullgörandet af sina uppdrag i

allmänhet sålunda: att, derest gäldenären vid första utmättningsförsöket ej är hemma, han då i vittnens närvaro endast lemnar den föreskrifna underrättelsen för att sedan dagen derpå eller annan dag återkomma för att verkställa utmätningen. Ett sådant sätt att betunga gäldenären med dryga reseersättningar i och för underrättelse har man med skäl hört öfverklagas, och jag kan nämna, att jag för någon tid sedan, såsom utredningsman i ett sterbhus, fick se handlingar, som visade, att utmättningsman med vittne rest för att verkställa en sådan underrättelse fram och åter 10 mil, och kostnaden därför och för utmätningen, som skedde strax efter hvarandra, uppgick för hvardera resan till 37 kronor 50 öre eller tillsammans till 75 kronor. Ett annat fall kan nämnas, som inträffat i slutet af förlidet år, der underrättelsen, som meddelats af en kronofogde, kostat 30 kronor 50 öre.

Enligt Kongl. Maj:ts utslag af den 4 juli 1894 skall underrättelse efter 59 och 60 §§ icke ega rum, då utmätning verkställs för auktionsfordran. Det synes mig därför, som föreskriften om underrättelsen och dermed följande dryga kostnader före utmätningen i andra fall äfven kunde afskaffas, synnerligast som gäldenären före utslaget fällande genom stämning eller lagsökning blifver underrättad om hvad han har att iakttaga och fullgöra, eller, om underrättelse skall anses vara nödig, det då må ordnas så, att den genom posten kan meddelas.»

På grund af det anförda och af hvad under behandlingen af frågan sistlidne riksdag förekommit, (se Andra Kammarens protokoll 11, sid. 63), får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i utsökningslagens bestämmelser om meddelande af underrättelse angående utmätning, att de kostnader, som härför i vissa fall nu uppkomma, må upphöra eller minskas till det belopp, som belöper för underrättelsens meddelande genom allmänna posten.»

Frågan om ändring i utsökningslagens bestämmelser angående meddelande af underrättelse rörande utmätning har bragts under Riksdagens pröfning jemväl i en likaledes inom Andra Kammaren afgifven, till lag-

utskottet hänskjuten motion, n:o 134, af herrar *P. O. Lundell*, *J. E. Nordin*, *S. Söderberg*, *A. Petersson* i Påboda och *A. A. Johansson* i Möllstorp, i hvilken motion tillika väckes förslag om sådan ändring i gällande lagstiftning angående utsökningsärenden, att utmätning äfven i enskilda utsökningsmål må kunna utföras af fjerdingsman.

Sistnämnda motion är af följande lydelse:

»Ett ofta påpekadt missförhållande, som förefinnes i vår utsökningslagstiftning, är de stora omkostnader, som föranledas af exekutiva åtgärder å landsbygden, äfven då det gäller uttagande af mycket små belopp.

Detta förhållande har föranledt upprepade motioner till Riksdagen i syfte att få de öfverklagade oegentligheterna afhjelpa, utan att något resultat hittills vunnits. Vederbörande utskott hafva erkänt det öfverklagade missförhållandet, och Andra Kammaren har åtminstone en gång fattat beslut om skrifvelse till Kongl. Maj:t i ärendet, men i båda kamrarne har detta icke vunnit bifall.

De framställda yrkandena hafva i hufvudsak afsett att åstadkomma sådana stadganden, att mindre exekutiva åtgärder skulle få utföras af inom kommunen boende fjerdingsmän eller stämmingsmän, och att underrättelser om förestående utmätningar skulle kunna meddelas genom allmänna posten.

Antagligen har motståndet i Första Kammaren varit beroende på det outvecklade skick, hvori fjerdingsmanstjensten allt hittills befunnit sig, och att postföringen å landsbygden varit långsam och mindre regelbunden.

I fråga om fjerdingsmansinstitutionen har denna utan tvifvel genom den lag och instruktion af den 29 september förlidet år, som med detta års ingång blifvit gällande, vunnit en sådan utveckling, att mindre exekutiva ärenden äfven i enskilda mål numera böra kunna lemnas dem till utförande, lika väl som då det gäller uttagande af böter, krono- och kommunalutskylder.

Likaledes är ock postgången å landet i vida bättre skick nu än för få år sedan.

Jag vågar ock tro, att i Riksdagen skall finnas ett lifligt intresse för att, om så ske kan, borttaga ett ondt, som ofta kan drabba de fattiga i glest befolkade landsdelar. Det kan väl sägas, att sådana svårigheter, som föranledas af exekutiva åtgärder, ofta äro sjelfförvållade, men äfven då bör straffet icke vara hårdare, än brottet ger anledning till, hvilket nog nu oftast är fallet i detta hänseende. Men mången gång kunna ock genom olyckor och motgångar dylika trångmål träffa äfven dem, som med all den förmåga, de ega, söka hålla sig uppe under striden för tillvaron, och man bör då icke lägga sten på börda.

Till följd deraf, att utmätningssmannen på landet ofta kan vara boende 10 à 15 mil från förrättningsstället, och att i vissa delar af vårt land samma afstånd kan förefinnas till närmaste länsman, och då härtill kommer, att vittnen användas, bosatta i förretningssmannens hemort, så kunna exekutionskostnaderna uppgå till orimliga belopp i förhållande till det, som utsökes, då nemligen uttagande af 10 à 20 kronor kan medföra i omkostnader 75 à 100 kronor, och det till och med då den lagsökte kan skaffa penningar, så att det utmätta godset icke behöfver försäljas. Då man nu vet, hvad en sådan summa betyder för en fattig torpare eller mindre hemmansegare, kan man lätt förstå, att ett sådant förfarande för honom kan blifva rent ruinerande.

De svåraste af dessa missförhållanden böra kunna afhjelpas derigenom, att i vår utsökningslag och med denna sammanhörande författningar samt i instruktionen för fjerdingsmän införas sådana stadganden, att till fjerdingsmän må kunna uppdragas att verkställa utmätning och delgifning äfven i enskilda exekutionsärenden, och att underrättelser om utmätningssmannens författningar må kunna meddelas genom posten. Äfvensom att så stadgas, att, då dylik förrättning företages af kronofogde eller länsman, dylik förrättningsman icke får beräkna större omkostnader, än som skolat utgå, om vederbörande fjerdingsman åtgärden utfört, såvida det utsökta beloppet icke öfverstiger 150 kronor.

På grund af hvad vi sålunda anfört, få vi vördsamligen föreslå, det Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i utsökningslagen af den 10 augusti 1877, kongl. förordningen den 12 juli 1878 angående ersättning till utmätningssmän m. fl. i enskilda mål och dermed sammanhörande författningar införa sådana bestämmelser, som här förut angifvits.»

I motionens syfte hafva herrar *O. A. Eriesson* i Ofvanmyra och *D. Persson* i Tällberg instämt.

Såsom herr Sjö i sin motion erinrat, förelåg jemväl vid nästlidet års riksdag förslag derom, att antingen sådan underrättelse rörande förestående utmätning, hvilken i 59 och 60 §§ utsökningslagen föreskrifves såsom förutsättning för utmätningssmannens företagande i gäldenärens frånvaro, måtte

förklaras icke vidare vara erforderlig, eller ock bestämmelse utfärdas derom, att dylik underrättelse skulle genom posten meddelas. Lagutskottet, som hade att yttra sig i frågan, anförde i afgifvet utlåtande, att bland de sålunda ifrågasatta ändringarne i gällande bestämmelser utskottet, med hänsyn till vigten för gäldenären att tillförsäkras möjlighet att vid utmätningen tillvarata sina intressen, icke kunde tillstyrka förslaget, att underrättelse om förestående utmätning skulle helt och hållet afskaffas, samt att jemväl förslaget derom, att utmätningsman för underrättelsens meddelande icke skulle ega anlita annan utväg än posten, mötte betänkligheter, särskildt i betraktande af det skick, hvori postförbindelserna befunne sig i stora delar af vårt land.

Innevarande års lagutskott hyser i dessa afseenden hufvudsakligen samma uppfattning. Utskottet anser sålunda stadgandet, att utmätning ej må verkställas i gäldenärens frånvaro, med mindre betryggande åtgärder vidtagits för att bereda gäldenären kännedom om att utmätningen förestode, vara förtjent af att i lagen bibehållas. Såsom nästlidet års lagutskott uttalade, är nemligen gäldenärens närvaro vid utmätningen af vigt såväl med hänsyn till den honom enligt 64 § utsökningslagen medgifna befogenheten att till utmätning uppgifva viss egendom, hvilken då i regel skall företrädesvis i mät tagas, som ock i det afseendet, att genom gäldenärens närvaro i de flesta fall kan undvikas, att af misstag egendom utmätes, som hörer annan till. Ej heller vågar utskottet med bestämdhet tillstyrka en sådan bestämmelse, som att underrättelse om utmätningen skulle endast genom allmänna posten meddelas.

Utskottet vill emellertid icke ställa sig helt och hållet afvisande mot yrkandet om förändring i gällande stadganden på förevarande område. Med den erfarenhet, som stått utskottet till buds, synes det visserligen, som om anledning till klagomål öfver missbruk af nämnda stadganden endast mera undantagsvis skulle förefinnas, och utskottet är förvissadt, att utmätningsmän i regel delgifva sådan underrättelse, hvarom fråga är, utan gäldenärens oskäligen betungande. Men å andra sidan torde det icke böra bestridas, att på grund af nuvarande bestämmelsers affattning utmätningsman eger möjlighet att utan lagöfverträdelse bereda sig oskäligen förtjenst på gäldenärens bekostnad, samt att de missbruk, som i sådant afseende stundom förekommit, äro synnerligen beklagansvärda. Lagutskottet är därför af den åsigt, att, derest utmätningsmans rätt att för underrättelsens meddelande välja hvilken som helst utväg kunde begränsas utan att intresset af

gäldenärens närvaro vid utmätningen derigenom åsidosattes, en sådan lagändring vore ganska välbetänkt.

Vid öfvervägande af de möjligheter, som i sådant afseende kunde förefinnas, har utskottet helt naturligt i första hand tagit i beaktande det af båda motionärerna framlagda förslaget om underrättelsens meddelande genom allmänna posten, och ehuru utskottet, såsom ofvan nämnts, icke kunnat bestämdt ansluta sig till detsamma, har utskottet likväl funnit skäl att ifrågasätta, huruvida icke de med sådant förfarande förenade vådor hittills blifvit i viss mån öfverskattade. I de allra flesta fall torde väl numera försändelser genom posten komma adressaterna behörigen till handa, och om det föreskrefves, att underrättelsen om utmätningen skulle inlemnäs på posten så tidigt, att densamma efter beräkning af postförhållandena kunde antagas anlända till gäldenären viss lämplig tid före den för utmätningen bestämda dag, vill det synas sannolikt, att gäldenären endast i sällsynta undantagsfall skulle utsättas för någon rättskränkning på den grund, att han icke om utmätningen undfått kännedom. Till stöd för den åskådningen, att postverket möjligen skulle kunna anses vara en tillräckligt betryggande förmedlare af dylika underrättelser, skulle jemväl kunna anföras, att under förhållanden, som med de här ifrågavarande äro i viss mån jemförliga, meddelandet af underrättelser allt från utsökningslagens tillkomst varit öfverlemnadt åt posten, utan att, så vidt känt är, några olägenheter häraf försports. 100 § utsökningslagen innehåller nemligen, att, då auktion å utmätt fast egendom är förestående, de, som hafva inteckning i egendomen eller viss annan rätt, som bör derur utgå, skola, der de äro kände och inom riket boende, om auktionen underrättas genom särskilda kallelsebreff, hvilka auktionsförrättaren skall till dem med posten afsända så tidigt, att kallelserna må kunna komma dem till handa minst 14 dagar före auktionen.

Utskottet har emellertid företrädesvis fäst sin uppmärksamhet vid en annan utväg att utan gäldenärens synnerliga betungande vinna erforderlig visshet om att underrättelsen om förestående utmätning må komma honomé till handa. Enligt lagen om fjerdingmansbestyrets utgörande den 29 september nästlidet år skall, utom beträffande synnerligen små, hvarandra angränsande socknar, hvilka kunna förena sig om en fjerdingsman, i hvarje socken finnas minst en sådan, och måste sålunda alltid någon fjerdingsman finnas bosatt på jemförelsevis obetydligt afstånd från en gäldenärs hemvist. Då det tillika torde kunna antagas, att fjerdingmännen stå i fullt betryggande postförbindelser med vederbörande utmätningsmän, har utskottet tänkt sig, att

ändamålet skulle kunna nås derigenom, att utmätningssmannen medelst posten öfversände underrättelsen till den fjerdingsman, som vore bosatt närmast gäldenären, med skyldighet för fjerdingsmannen att mot bevis delgifva gäldenären samma underrättelse.

I de fall, då utmätningssman sjelf lämpligen kan på ett eller annat sätt ombesörja underrättelsens delgifning, finnes emellertid ingen anledning att fråntaga honom rätten härtill, utan synes det vara tillfyllestgörande, om allenast missbruket af denna rätt förhindras, till exempel genom bestämmelse derom, att kostnaden för underrättelsens delgifvande genom utmätningssman icke må uppgå till högre belopp, än om underrättelsen blifvit genom närmaste fjerdingsman meddelad.

Af hvad ofvan anförts torde framgå, att enligt utskottets förmenande motionärernas framställning om lagförbättring i förevarande afseende icke skäligen bör afvisas på den grund, att utväg skulle saknas att tillmötesgå densamma, och vill det synas utskottet, som om under sådana förhållanden fullgiltig anledning skulle finnas att bringa frågan under Kongl. Maj:ts pröfning.

Vidkommande härefter herr Lundells med fleres motion, i hvad densamma går ut på sådan ändring i utsökningslagen, att utmätning äfven i enskilda utsökningsmål må kunna utföras af fjerdingsman, finner utskottet motionärernas framställning i berörda hänseende gifva anledning till åtskilliga erinringar.

Sålunda torde motionärerna misstaga sig deri, att yrkanden i syfte, att mindre exekutiva åtgärder skulle få utföras af fjerdingsmän eller stämmingsmän, förut vid upprepade tillfällen skulle hafva varit föremål för Riksdagens pröfning. Förslag om ändring af bestämmelsen i 2 § utsökningslagen, att å landet i regel kronofogde ensam är utmätningssman inom sitt tienstgöringsområde, har visserligen gång efter annan förevarit, men har det hittills varit länsman, som man velat i sådant hänseende likställa med kronofogde.

Hvad motionärerna åsyfta torde icke vara fullt otvetydigt. Redan på grund af nu gällande bestämmelser kan åt fjerdingsman, derest han befinnes lämplig, uppdragas att verkställa utmätning i enskilda exekutionsärenden, vare sig på eget eller på vederbörande kronofogdes ansvar. Enligt

3 § utskökningslagen kan nemligen kronofogde för bestämdt fall och på eget ansvar till utmättningsman sätta länsman eller annan man, som af Konungens befallningshafvande antagen är, och jemlikt 4 § samma lag eger Konungens befallningshafvande att för bestämdt fall eller inom visst område förordna länsman eller annan lämplig person att på eget ansvar i kronofogdes ställe vara utmättningsman. Med hänsyn härtill torde få antagas, att motionärerna med sitt förslag velat åstadkomma, antingen att fjerdingsman må förklaras utan särskildt förordnande vara utmättningsman jemte kronofogde och med samma sjelfständiga befogenhet samt ansvar som denne, eller ock att kronofogde må förpligtas att i vissa mindre utskökningsmål sätta fjerdingsman i sitt ställe. Mot båda dessa alternativ möta emellertid synnerliga betänkligheter.

Hvad det förstnämnda vidkommer, torde det till en början böra erkännas, att det vore i hög grad egendomligt, om fjerdingsman skulle vara ordinarie utmättningsman, då sådan befogenhet icke tillkommer länsman. De skäl, som föranledt, att väckta förslag om länsmans bemyndigande att jemte kronofogde vara ordinarie utmättningsman aldrig vunnit Riksdagens bifall, göra sig dessutom helt naturligt ännu mer gällande, då det är fråga om sådan myndighets öfverlemnande åt fjerdingmännen. Det kan sålunda knappast antagas vara fallet, att desse i allmänhet ega de insigter och den ekonomiskt oberoende ställning, som man måste fordra hos tjenstemän, hvilka skola på eget ansvar verkställa förrättningar, så ingripande i den enskildes rätt som utmätningar, och härjemte skulle den omständigheten, att inom samma distrikt komme att finnas flera lika behörige utmättningsmän, lätt kunna medföra åtskilliga förvecklingar.

Så länge kronofogde, som satt annan man till utmättningsman i sitt ställe, sjelf svarar för redovisningen och den skada, som af utmättningsmannens fel eller försummelse kan komma, torde ej heller skäligen kunna ifrågasättas att ålägga kronofogde att låta vissa utmättningsförrättningar verkställas af fjerdingsman.

Af hvad motionärerna i förevarande afseende anført torde nu till behandling återstå allenast deras förslag derom, att kronofogde, som verkställt utmättningsförrättning, der det utsökta beloppet icke öfverstigit 150 kronor, icke skulle få beräkna större omkostnader, än som skolat utgå, om vederbörande fjerdingsman åtgärden utfört. Icke heller i denna del kan utskottet instämma med motionärerna. Så länge det erkännes, att kronofogde, såsom ansvarig för förrättningen, bör ega att, derest han så önskar, sjelf verkställa densamma, måste det enligt utskottets förmenande anses obilligt,

om nedsättning skulle ske i den honom för samma förrättning enligt vanliga beräkningsgrunder tillkommande ersättning.

Utskottet hemställer alltså:

- 1:o) att Riksdagen, i anledning af herr Sjös förevarande motion samt herrar Lundells med fleres motion, i hvad densamma med förstnämnda motion öfverensstämmer, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida genom ändring af utsökningslagens bestämmelser må kunna förekommas, att underrättelse om förestående utmätning delgifves gäldenären på sätt, som för honom medför oskäligen kostnad, samt, derest så finnes vara fallet, förelägga Riksdagen förslag till lagbestämmelser i angifvet syfte; samt
- 2:o) att herrar Lundells med fleres motion i öfrigt ej må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Stockholm den 26 februari 1900.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation

af herrar *Hasselrot* och *Hedenstierna*, hvilka ansett, att utskottet bort helt afstyrka bifall till ifrågavarande motioner;

af herr *Husberg* mot vissa delar af utskottets motivering för dess hemställan under punkt 1:o).

Herr *Leman* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.